

YARJEJENIYA TA DUNIYA (The Earth Charter)

GABATARWA

Muna wani mawuyacin lokaci ne a tarihin duniya, lokacin da bil'adam zai zabi irin rayuwansa nan gaba. Yayin da Duniya ke cigaba da dogara ga juna a rashin karfi ko kumamanci, rayuwa nan gaba ta kunshi yanayi na masifa da alkawarai manya- manya. Kafin dai mu kai ga cigaba dolle ne, sai mun fahimci cewa a cikin al'adu da halin rayuwa daban-daban masu kayataswa; mu al'umman iyali guda ne na duniya da makoma guda. Kamata yayi kuma mu hada hannu wajen tabattar da jurewar al'umman duniya, wanda ke kafe kan 'dabi'u na kwarai mai daraja halittu, daraja 'yancin biladama a duniya, 'yancin tattalin arziki da kuma al'adar zaman lafiya. A dangane da haka ne, mu al'umman duniya muka furta hakkokin mu wa juna, domin rayuwan dukan al'umman duniya da kuma tsarraraki masu zuwa.

DUNIYA GIDANMU

Bil'adam na daga cikin halittun duniya. Duniya Gidanmu, na raye ne dangane da kasancewar rayayun al'umma na gari da ke cikin ta. Halittun duniya masu karfi, sun sanya rayuwa cikinta ta kasance cike da bukату da halin rashin sani. To amma duniya ta yi tanadin mata kai masu muhimmanci ga rayuwa. Halin sake farfadowa daga duk wani hali na rayuwa da al'umma ke da shi; da lafiyan bil'adam ya dangana ne kan tabbacin kiwon lafiya na kowane fannin rayuwa, da dukan ababan tarihi, tsire-tsire da dabbobi, kasar noma mai kyau, tsabtattaccen ruwa da kuma iska mai kyau. Karancin albarkatu a muhalin mu na duniya, shi ke ciwa al'umominta tuwo a kwarya. Amanar kare kyau, kuzari da bambace-bambancen da ke duniya shine sirin mu.

YANAYIN DUNIYA

Halin tsarrafawa da yin amfani da abin da aka tsarrafa, kan janyo tabarbarewan muhali, rarrabe albarkatu, da yawan bacewan ire-iren halittu. Yin hakan kan kawo kaskanci ga al'umma. Babu rabo dai-dai. na albakar raya kasa, babban gihin nan da ke tsakanin ma azurta da matalauta sai kara buduwa yake yi. Rashin gaskiya a fanin shari'a, talauci, rashin sani da hargitsi wanda ya zama ruwan dare gama duniya, su suka zama sanadiyan wahaloin da ake fuskanta. Karuwan yawan jama'a a duniya, ya nawaitawa halin rayuwan al'umma da na ittatuwa. Akawai barazana kan tushen tsaro a duniya. Wadannan halaye na da hatsari, to amma ba abu ne da babu magani ba.

KALUBALAI DA KE GABA

Zabi ya rage garemu; ko mu hada kai don kulawa da duniyarmu da kuma juna, ko kuma mu fada cikin hasarar halaka kanmu da rayuwa daban-daban. Muna bukatan sauyi sosai a fanin dabi'u, matsayin mu da kuma halin rayuwanmu. Dole ne kuma mu fahimci cewa, matukar idan aka sami biyan muhimman bukату; rayuwan bil'adam na raya cigaba shine na karuwa, ba na samu ba. Muna da ilimin da kuma

fasahan tanada wa kowa, mu kuma rage hatsarin da muke da shi kan muhali. Hadin kan al'umma duniya da ya billo, ya tada sabbin dama da ake da su, wajen gina demokuradiya da halin tausayi a duniya. Kalubalan da muke fuskanta a fanin muhali, tattalin arziki, siyasa, raya jin dadi da na ruhaniya suna nan iri daya, za mu kuma iya samun cigaba wajen magance su.

HAKIN MU NA DUNIYA

Kafin mu cimma nasarar burorinimu, dole sai mun fara sanya tunanin hakin mu na duniya a rayuwanmu. Mu fahimci kasancewan mu cikin al'umman duniya baki daya, tare ma da na kananan al'ummomi. Mun kasance al'umman daban-daban a duniya guda, inda kuma muka kasance daya a kananan mata kai har zuwa matakin duniya baki daya. Kowa kuwa yana kulawa da hakin dan'uwansa domin rayuwa na gari wa iyalin bil'adam da na rayayyun halitu, a yanzu da nan gaba. Hakan zai karfafa rayuwa matuka, idan akwai hadinkai na bil'adam da dangantaka da ke tsakanin su, idan aka yi rayuwa domin girmama al'ajibin kasancewa a raye, mu kuma kasance da godiya domin kyauta rai, da kuma kaskanci samun kanmu a halittan duniya.

Muna matukar bukatan hangan gaba game da manyan dabi'unmu, da zumar gina harsashe mai kyau domin al'umman duniya mai tasowa. A dangane da haka, muke tabbatar da wadannan manufofi da ke da dangantaka da juna bisa sa zuciyar cewa, za a samar da hanyar rayuwa mai jurewa, bisa sayyayen mataki guda inda halin tafiyar da rayuwa na kowane mutum, da na kungiyoyi, wuraren kasuwanci, gwamnatoci da kuma na kungiyoyi da ke aiki tsakanin kasa da kasa, domin a kiyaye a kuma same shi.

KA'IDODI

I. DARAJAWA DA KULAWA DA RAYUWAN AL'UMMA

1. Daraja duniya da rayuwa a fanoni daban-daban

- a. Kamata yayi mu san cewa dukan Bil'adam suna dogara ne ga juna,duk wani abu mai rai kuwa yana da daraja ko da yaya dan adam ya dauke shi
- b. Kamata yayi a yi imani da irin darajar da 'yan adam ke da shi,da ilimi a fanin iya zane-zane bin tsari da kuma yanayin sa a ruhu.

2. Kulawa da rayuwan al'umma tare da fahimta, tausayi da kauna

- a. kamata yayi a amince da 'yancin malaka,tafiyarwa,da amfani da albarkatun kasa,wanda ke tattare da hakkin kare illa ga muhalli da kuma 'yancin mutane.
- b. Kamata yayi a san cewa,yawan 'yanci da ke karuwa,ilimi da karfi suna zuwa ne da karin sanin kokarin daukaka su don jin dadin duka.

3. Gina al'umman demokuradiya mai gaskiya, mai tafiya tare,mai jurewa,kuma cikin lumana.

- a. Kamata yayi a tabbatar da cewa al'ummomi a kowane mataki na kulawa da 'yancin 'dan adam a kuma baiwa kowa cikakken damar sanin irin baiwan da yake da shi.
- a. Kamata yayi a karfafa gaskiya a fannin raya jin dadi,da tattalin arziki,domin baiwa kowa damar neman hanyoyi tattali mai ma'ana domin tafiyar da rayuwa da ke da hakin kulawa da muhalli.

4. A kare yalwa da kyan duniya domin sararaki na yanzu da kuma masu zuwa.

- a. kamata yayi a san cewa 'yancin aikatawa na kowace sara ya dangane kan bukatun sararaki masu zuwa.
- b. Kamata yayi a mikawa sararaki na gaba dabi'u,al'adu,da kuma manyan manufofi da ke goyon bayan cigaban'yan adam a duniya na lokaci mai tsawo tare da halittu da tsarrai da ke kewaye.

Domin a cimma nasarar wadannan manyan manufofi guda hudu, ya zama wajibi a:

II. DARAJA MUHALI MAI HALITTU DA TSIRRAI

- 5. Kamata yayi a kare a kuma sake farfado da darajar tsari na dangantakan halittu da tsirrai a muhalin su, tare da yin la'akari da banbancin da ke tsakaninsu da kuma tsayayun hanyoyin tafiyar da rayuwa.**
  - a. Kamata yayi a rungumi shirye-shiryen raya muhalli da ka'idodi masu jurewa don kare shi, ya kuma kasance muhimmi a shirin raya kasa.
  - b. Kamata yayi a kafa a kuma tsare kebabun gandun daji da halittun da ke cikin ruwa, domin kare rayuwa na duniya, a karfafa keke halittu, domin kare kasarmu na gado
  - c. Kamata yayi a karfafa sake farfado da halittu da ke cikin hatsarin bacewa a doron kasa, tare da wadanda ke cikin ruwa.
  - d. Kamata yayi a sanya ka'idadomin a shafe duk wani abu cikin halittu masu cutarwa.
  - e. Kamata yayi a yi amfani da albarkatu masu iya sake hayayyafa kaman ruwa, kasa, amfanin da ake samu daga daji, da kuma halittun cikin ruwa, bisa hanyar da ba zai wuce gona da iri ba, har ya hana sake yaduwansu, domin kare lafiyansu.
  - f. Kamata yayi a yi amfani da albarkatu wadanda basa sake hayayyafa kamar mu'adinai, ko matattun itatuwa, a bisa hanyar da zai rake hasarar su, da hatsarin bata muhali.

- 6. Kare hatsari a bisa mataki mafi dacewa wajen kare muhali, idan ko akwai karancin ilimi, sai a dauki matakin karewa daga aukuwa.**
  - a. Kamata yayi a tashi tsaye wajen hanna cutar da muhali sosai, wanda zai kai matsayin da ba za a iya magancewa ba, ko da ilimin kimiya kan hakan ba a kamala ba.
  - b. Kamata yayi a dora laifin cutar da muhali kan wadanda ke musun cewa ayukan kimiya ba zai cutar da muhali ainun ba.
  - c. Kamata yayi a tabbatar da cewa shawarwari da ake daukawa, suna da la'akari da sakamakon su ga ayukan bil'adam a duniya baki daya, na lokaci mai tsawo, wuri mai nisa a fadin duniya baki daya.

- d. Kamata yayi a kare muhali daga dukan wani irin datti mai guba,a kuma hanna gina sinadarai masu guba kan muhali.
  - e. Kamata yayi a guji ayuka irin na sojoji da ka iya cutar da muhalli
- 7. A amince kan hanyoyin tsarafawa, yin amfani da abin da aka tsarafa, wanda zai kare halin sake hayayafa na duniya,bisa ‘yanci ‘yan adam da lafiyan al’umma.**
- a. Kamata yayi a rage,a sake amfani, a kuma sake tsarafa kayyakin da aka yi amfani da su, akuma tabbatar da ganin abin da suka ragu,zasu kasance da amfani ga rayuwan hallitu da tsirrai.
  - b. Kamata yayi a yi sannu a hankali,bisa amfani da karfin wuta,a kuma kara dogara ga hanyoyin samar da karfin wuta masu jurewa kamar hasken rana da kuma iska.
  - c. A karfafa raya kimiya da suka shafi muhali,a amince da su,a rarraba su dai-dai wa kowa.
  - d. A tabbatar da farashin kayayyaki da ayuka a yadda ya shafi muhalli da raya jin dadi ya kasance a gida,a kuma kyale masu amfani da kayayyakin su gano ko wanene mafi dacewa da bukatun su na muhali da raya jin dadin su.
  - e. A tabbatar kowa ya iya kaiwa ga samun cikakken kiwon lafiya,domin inganta kiwon lafiyar haihuwa ta kowace fanni.
  - f. Kamata yayi a rungumi halin rayuwa da ke bada karfi kan darajar rayuwa da isasun kayayyaki a duniya mai shudewa.
- 8. A inganta nazari wajen karfafa rayuwan hallitu da tsirrai, a kuma karfafa yin amfani da kuma musanyan ilimin da aka samu.**
- a. Kamata yayi a goyi bayan kimiya da fasaha na kasa da kasa kan tabbatar da jurewan ababa, a kuma bada hankali musamman kan kasashe masu tasowa.
  - b. Kamata yayi a fahimci a kuma kare ilimi gargajiya da ikima ko basira na ruhu,a dukan al’adu wadanda ke taimakawa wajen kare muhali da lafiyar ‘dan adam.
  - c. A tabbatar an iya samun bayanai da sadarwa a fili,masu muhimmanci wa kiwon lafiyan ‘dan adam da kuma muhali har ma da abin da ke jini.

III. YIN GASKIYA A FANIN RAYA JIN DADI DA TATTALIN ARZIKI.

- 9. Kawar da talauci,a matsayin matakin gaggawa don yin abin da ke dai-dai,don raya jin dadi da muhali.**

- a. Kamata yayi a tabbatar da ‘yancin samun sabbattaccen ruwa,iska,da abinci,da doron kasa maras guba,matsuguni,da tsabtar muhali,tare da yin amfani da albarkatu na kasa da kuma tsakanin kasa da kasa,wadanda aka amince da su.
- b. Kamata yayi a tanada ilimi wa dukan’yan adam,da albarkatu na tsare rayuwa,da na raya jin dadi da kuma hanyoyin taimakawa wadanda ba za su iya taimakon kansu ba.
- c. Kamata yayi a san da wadanda aka yi watsi da su,a kare wadanda ka iya faduwa cikin hatsari na rayuwa,a taimakawa masu wahala,a kuma basu zarafin aiwatar da burinsu na rayuwa.

10. Tabbatar da ganin ayukan tattalin arziki da manyan kungiyoyi a kowane mataki sun bunkasa cigaban bil’adam a hanyoyin da ke dai-dai mai jurewa kuma.

- a. kamata yayi a karfafa batun rarraba arzikin kasa ta fanin ilimi,kudade,fasaha da kuma jin dadin al’umma,a kuma rage yawan basusuka daga waje da kasashen masu tasowa ke da shi.
- b. A tabbatar an yi amfani da sahihan hanyoyi,na goyon baya ta fuskar kasuwanci,yin amfani da albarkatu,kare muhalli da kuma ayukan kodago.

11. A karfafa wajen haramta banbancin jintsi sinadarin samar da raya kasa mai jurewa,a kuma tabbatar da samar da ilimi wa kowa ,tare da kiwon lafiya,da kuma tattalin arziki.

- a. A kare hakki mata da yara mata,a kuma haramta musguna masu.
- b. A karfafa kasancewan mata cikin ayukan siyasa, tattalin arziki,raya cigaba,da na al’adu a matsayin masu ‘yanci iri guda,a fanin daukan shawarwari, shugabanci da cimmoriya.
- c. A karfafa iyalai akuma tabbatar da kare lafiya da kaunar kowane gaa cikin iyalin.

12. A karfafa yancin kowa ba tare da wariya kan muhallin da jin dadin al’umma mai goyon bayan darajar bil’adam,kiwon lafiyansa da rayuwansa ta addini,a kuma bada hankali musamman kan ‘yancin alumman karkara da marasa rinjaye.

- a. A kawar da nuna wariya ta kowace hanya,wala ta kabila,launi,jintsi,yanayin sanin jima’I,addini,kabila,kasa,al’umma ko raya jin dadi.
- b. A tabbatar da ‘yancin al’umman karkara kan harkokin su na addini,ilimi,dogaro da kai,albarkatu,da kuma rayuwansu na yau da kullum.
- c. A girmama a kuma goyi bayan matasa cikin al’ummomin mu,a basu damar cika burinsu,wajen kirkiro al’ummomi masu jurewa.
- d. A kare a kuma maido da wuraren tarihi da na gargajiya dangane da muhimmancin da suke da shi a rayuwar addini.

IV. DEMOKURADIYA,BABU HATSARI,CIKIN LUMANA.

13. A karfafa kungiyoyin deokuradiya a kowane mataki, a samar da mulkin gaskiya,mai iya bada lissafi,mai karban shawara,a kuma tabbatar da shariar gaskiya.

- a. A tabbatar da ‘yancin kowa a fanin samun bayyanai filla-figilla,kuma kan lokaci game da abin da ya shafi muhalli,da kuma dukkan shirin inganta kasa,da duk wani aikin da ya shafe su ko suna da ra’ a yi a kai.
- b. A koy bayan al’ummomi na kananan hukumomi,na shiyoyi,da na duniya baki daya,a kuma karfafa duk mai sha’awa ko kungiyoyi su bada kai wajen bada shawarwari.
- c. A kare ‘yancin fadin ra’ayi furuci,taruka cikin lumana,kungiyoyi da mazaunin mutum na asali.
- d. A karfafa hanyoyi masu sauki wajen samun ‘yanci a harkokin shari’a,da samar da hanyoyin magance su,a kuma sake yin la’akari da illar da ake yi wa muhalli,da irin barazanar da yin hakan ka iya janyowa.
- e. A kawar da almubazaranci a dukkan mataki na kungiyoyi masu zaman kansu ko na al’umma.
- f. A karfafa al’momin karkara, domin basu damar kulawa da muhallinsu,a kuma sanya hakkin kulawa da muhali kan gwamnati a dukkan mataki,domin iya tafiyar da su kamar yadda ya kamata.

14. A cusa ra’ayin ilimi bisa daraja da iya aiki da ake bukata na rayuwa cikin munhajan ilimi na zamani.

- a. A tanadawa yara da matasa musamman,damar samun ilimi da zai karfafa su wajen tofa albarkacin bakinsu kan inganta kasa.
- b. A karfafa aikin zane da na bil’adam da kimiya da zumar samar da ilimi mai jurewa.
- c. A inganta matsayin kafofi watsa labarai da zumar wayar da kan al’umma game da kalubalal da ke tasowa a fanin tsirrai da muhalli da kuma raya jindadi.
- d. A fahimci muhimmancin dabi’un kwarai da na addini wajen tabbatar da rayuwa na gari.

15. Kamata yayi a dauki kowane mai rai da daraja tare da kula.

- a. A hana wulakanta dabbobin da ke zaune cikin al’umma,a kuma kare su dga shan wuya.

- b. A kare dabbobi masu hatsari daga hannun mafarauta,da masu kama kifaye don kare su daga bacewa da wahala.
- c. A guji ko a kawar da karba ko halaka hallitu da ba a nufesu da hallakawa ba.

16. A raya al'adar yin hakuri da juna,ba hargitsi,cikin lumana.

- a. A karfafa a kuma goyi bayan fahimtar da juna,nuna goyon baya da hadin kai ga dukkan al'umma kuma tsakanin kasashe.
- b. A samar da matakai masu karfi wajen hanna barkewar hargitsi, a hada kai wajen magance matsaloli da suka shafi muhali da dai sauran rigingimu da ka iya tashi.
- c. A guji yin amfani da karfin soja a fanin tsaro,ya zuwa wani matsayi na rashin jin cakuna,har ya kai matakin da za a yi amfani da kudade da aka kiyasta na tsaro,a hanyoyin samar da zaman lafiya,ciki ma har da farfado da raya yanayin muhali da n tsirrai.
- d. A kawar da makaman nukiliya da masu guba,da sauran makamai irin na kare dangi.
- e. A tabbatar cewa amfani da ake yi da duniyar gizo,da kayayyakin kimiya da ake harbawa sararin sama,suna goyon bayan kare muhali ne da zaman lumana.
- f. A fahinci cewa zaman lumana ya kunshi dukkan komai,da ke haifar da dangantaka na kwarai,na wasu mutane, na al'adu,na wata rayuwa dabam,na duniya,da na duka,inda kowa ke kunshe cikin ta.

HANYAR CIGABA

Abin da ba a taba samu ba a tarihin duniya, kasancear mu da makoma guda ya zuga mu wajen neman sake komai. Yin hakan na kushe ne cikin al'kawaran da ke cikin wannan Yarjejeniya Ta Duniya. Kafin ko mu cimma nasarar cika al'kawaran nan, sai mun mika kanmu domin mu amince mu kuma raya,dabi'u da manufokin wannan matsayi da duniya ta dauka.

Hakan ko na bukatar sauyi na tunani,da na zuciya. Yana bukatar sabon tunani game da dogara da duniya kewa juna,da halin sanin ya kamata. Dole ne mui tunanin rayuwa da kuma amfani da burin nan,ta hanyar tafiyar da rayuwa a matakin karkara,kasa,shiyya,da na duniya. Al'adun mu daban-daban gado ne na musamman. Al'adun nan za su samar da hanyoyi,wajen cimma burin nan. Dole ne kuwa mu zurfafa mu kuma fadada tattaunawa na duniya,wanda ya haifar da Yarjejeniya Ta Duniya,domin ko muna da abin koyi sosai,kan wannan binciken hadin gwiwa da ake yi,da nufin cimma gaskiya da hikima.

Rayuwa dai tana kunshe ne da fargaba,a tsakiyan dabi'u masu muhimmancin gaske. Ma'ana, za a iya cimma mawuyacin yanayi na yin zabi. To amma dole mu

nemi hanyoyin hada kan banbance-banbancen mu,a kuma yi amfani da 'yancidomin cimmiyar duka,da manufofi na kankanin lokaci,da na lokaci mai tsawo. Kowane mutum,Iyali,kungiya da al'umma na da muhimmin rawa da zai taka. Ana kira ga masu kimiya na zane,addini,kafon ilimi,kungiyoyin da ba na gwamnati ba,tare ma da gwamnatoci, da su gudanar da shugabanci na gari. Hadin kan gwamnati da kuma al'umma da na 'yan kasuwa na da muhimmanci wajen samar da gwamnati na gari.

Idan ana bukatan gina al'umman duniya mai jurewa,dole ne kasashen duniya su sake sabunta mika kai ga majalisar dinkin duniya,wajen bin tsarin dokokinta,karkashin yarjejeniya ta kasa da kasa,a kuma goyi bayan aiwatar da manufofin Yarjejeniya Ta Duniya,da ke da hurumi kan raya muhalli.

Bari wannan lokaci ya kasance wanda zamu rika tunawa da batun farfado da sabuwar hanyar girmama rayuwa, mu kuma kudurta cimma nasarar burorinmu masu jurewa tare da karfafa gaggauta gwagwarmayar samar da gaskiya a fanin sharia da zaman lumana da farincikin kasancewa a raye.

GAME DA BURIN YARJEJENIYA TA DUNIYA (Earth Charter)

Burin Yarjejeniya Ta Duniya (Earth Charter Initiative):

Burin Yarjejeniya Ta Duniya aikine da ya kunshi mutane da dama a bangarori daban-daban na duniya, kungiyoyi tare da kafafi da suka cusa kai wajen karfafa aiwatar da manufofi da dabi'u na wannan Yarjejeniya Ta Duniya.

Burin wannan aikin mai fadi ne, wanda kungiyoyin bada kai da na al'umma suka yi. Kungiyoyin sun hada da na kasa da kasa, na gwamnatin kasa da hukumomin su, kungiyoyin jami'o'i, kungiyoyi masu zaman kansu da na al'umma, gwamnatin gari, kungiyoyin addinai, makarantu da wuraren kasuwanci da kuma dubban mutane daban-daban.

Mafi yawa daga cikin kungiyoyin sun riga sun amince da Yarjejeniya Ta Duniyar kuma suna amfani da ita wajen karfafa manufofi, da dama daga cikin kuwa suna amfani da yarjejeniyar ne ba tare da wata kwakkwara izini ba.

Yarjejeniya Ta Duniya tsakanin kasa da kasa (Earth Charter International)

Wannan Earth Charter International (E C I) ta kunshi majalisa da sakatarinya. Ta kuma kasance ne domin ta karfafa cigaban burin Yarjejeniya Ta Duniya tare da manufanta. Tana kuma karfafa watsa labarai game da shirin, ta karba ta kuma yi amfani da shi. Tana goyon bayan girma da inganta burin Yarjejeniya Ta Duniya.

An kafa ita wannan E C I a shekara ta 2006 domin a sake tsarrafa a kuma sake fadada ayukan Yarjejeniya Ta Duniya.

Kamata yayi a fahimci cewa, ko da yake majalisar E C I tana shugabancin da ya shafi burin gudanar da aikin baki daya, har yanzu ba ta da ikon shugabancin burin Yarjejeniya Ta Duniya ita kanta. Majalisar na da hakin kuwa ne kawai da E C I.

Hukumar kula da Yarjejeniya Ta Duniya:

An kafa hukumar kula da Yarjejeniya Ta Duniyar ne a farkon shekara ta 1997, a matsayin kungiya na kasa da kasa mai zaman kanta, wanda majalisar duniya da wata kungiyar Green cross ta kasa da kasa suke sa ido kansa, suke kuma bada shawarwari, tare da amincewa da Yarjejeniya Ta Duniyar wadda aka kadamas a shekara ta 2000. Hukumar na da iko kan rubutaccen Yarjejeniya Ta Duniyar, membobinta kuma suna bada shawarwari wa E C I, Jakadu ne kuma na rubutaccen Yarjejeniya Ta Duniyar.

To amma a halin yanzu hukumar bata sa ido kan ayukan burin Yarjejeniya Ta Duniya. An baiwa majalisar E C I hakin yin hakan yanzu.

Majalisa ta E C I

Majalisar E C I na da hakin sa ido ne kan ayukan Sakatariya ta ECI. Tana kafa manyan manufofi, bukату da hanyoyin kaiwa ga cimma buri ga majalisar. Tana kuma jagora da shugabancin burin baki daya. Ita majalisar bata sami izinin kasancewa kungiya mai zaman kanta ba. Majalisar tana zaban membobinta ne tare da shawara da kuma goyon bayan sauran membobi a duniya baki daya.

Sakatariya ta ECI

Sakatariyar ECI, wace ke Jami'ar PEACE na kasar Costa Rica, ta dukufa wajen karfafa kudurori, manufofi da bayyanai da majalisar ECI ta runguma. Tana goyon bayan aikin majalisar tana kuma taimakawa da shirye-shirye na musamman, tana kuma daukan nauyin gudanar da yawancin ayukan Yarjejeniyar. Sakatariyar tana jagoranci da hadin kai da kuma niyyar ganin an billo da Yarjejeniyar a fagen ilimi, matasa, wuraren kasuwancin da na addini ta kuma karfafa sadarwa da dukan bangarorin Yarjejeniyar a ko'ina, ta kuma karfafa amfani da Yarjejeniyar a matsayin karamar doka.

Kungiyoyin hadin kai

Kungiyoyi masu hadinkai da ECI, mutane ne daban-daban da kuma kungiyoyi da suka amince da burin Yarjejeniyar, kuma suna mika kai domin daukaka ta. Suna kuma taimakawa wajen aiwatar da manufofin ECI a kasashen su. Kungiyoyin hadin gwiwa sukan shiga wami Yarjejeniya ne na musamman tare da ECI domin su kasance wuraren samun bayyanai mai karfi wa Yarjejeniyar Ta Duniya a kasashen su. Sakatariyar ECI ce ke jagorancin ayukan kungiyoyin khadinkan, ta tanada kayan aiki. Za a iya samun kungiyar hadin kai fiye da daya a kasa guda. Kungiyoyin sun amince su rika sadarwa da Yarjejeniya Ta Duniya tsakanin kasa da kasa (ECI) ta kuma tanada rahotannigame da muhimman ayuka da suka shafi Yarjejeniyar Ta Duniyar a yankunan su. ECI ta amince ta rika fadakar da kungiyoyin hadinkan game da manyan shawarwari da kuma ayuka da suka shafe su, ta kuma tanada masu hanyoyin tafyarwa, shawarwarida sadarwa (wanda ke dogara kan tanadin kayan aiki).

Abokan hulda

Abokan hulda na musamman, kungiyoyi ne da ayukan su da kuma shirin su ke goyon bayan Yarjejeniya Ta Duniya da kuma burinta, ko kuma wadanda ayukan su ke dai-dai da manufofin Yarjejeniyar. Yawancin su kuwa kungiyoyin ne na kasa da kasa, za su iya kasancewa na kasashe har ma da matakin yankunan karkara. Abokan hulda kamar haka sukan shiga wata yarjejeniya ce ta musamman, da zai bayyana yadda abokin hulda zai yi aiki wajen mara baya da kuma daukaka Yarjejeniya Ta Duniya da kuma amincewa da su don samun goyon bayan ECI.

Masu rattaba hannu

Mai rattaba hannu zai iya kasancewa mutum guda ko kungiyar da ta amince,ta goyi baya,ta kuma bada kai bisa manufofin Yarjejeniya Ta Duniya. Wannan matsayi kuwa abude yake wa kowace kungiya,komin yawanta da kuma mutane. Sakatariyar ECI ta sami rattaba hanayen manyan-manyan kungiyoyi na kasa da kasa da na kashashe.

Masu bada shawarwari

Masu bada shawarwari na ECI, mutane ne sanannu kuma kwararru a fanin bada shawarwari,masu goyon bayan majalisa da sakatariya ta ECI. Ana gayyatan mutane su bada kai wajen bada shawarwari,bisa irin goyon bayan da suke bayarwa ga Yarjejeniya Ta Duniya, da kuma sanin hanyoyin bada shawarwari da goyon bayawa maalisar ECI,Sakatariya da dukan inda ake bukatan hakan. Babban direkta a Sakatariyar ne ke daukan masu bada shawarwari kan aikin.

Hukumar karfafa doka

An shirya hukumar karfafa dokar ce domin ta yi aiki a matsayin kungiya mai mika kai,wamda zai kai ga cimma burorin masu zaman kansu. Hukumar karfafa doka zata bada karfi kan raya kungiyoyi da ke ko'ina,ta kuma daukaka ayuka a wuraren kasuwanci,ilimi,kafonin watsa labarai,addinai,majalisar dinkin duniya da matasa. Manyan yan majalisar ECI ne zasu amince da aikin shugabancin ayarin kowace hukumar karfafa doka. Membobin majalisar za su iya kasancewa a hukumar,tare da mutane daban-daban, kungiyoyi abokan hulda,na hadin kai ko masu bada shawarwari. Majalisar ECI ce zata rika duba ko ta sa ido kan cigaban aiki a dukan hukumomin karfafa doka, amma Majalisar ECI da Sakatariya,ba za su jagoranci ayukan hukumar kai tsaye ba.

Masu mika kai/goyon baya

Masu mika kai ko goyon baya,suna matsayin masu rattaba hannu ne,wadanda suka dukufa suka kuma bada agajin lokaci,kudade,hadin kai,inganta dangantaka tsakanin jama'a,ta kowace hanyar da ta cancanta game da Yarjejeniya Ta Duniya a garesu. Za su iya kasancewa kungiyoyi gwamnatoci da na al'umma daban-daban masu mika kai,dai-dai suke da kungoyoyi masu zaman kansu,wadanda ba na gwamnati ba. Basu kuma da cikakken 'yanci ko hakki bisa aikin goyon baya da suke yi.

Menene Yarjejeniya ta Duniya (Earth Charter)?

Zataswa ce game da manyan manufofi na al'umma, domin gina al'umman duniya amintacciya, jurarriya cike kuma da zaman lafiya a karni na 21. Tana da burin wayar da kan dukkan mutane, tana da kyawawan tunani game da dogara da juna da duniya ke yi, da hakoki domin cimma cigaban iyalin duniya, na al'umma masu rai baki daya da kuma na tsararraki masu zuwa. sa zuciya ce kan burin da ke gaba, kira ce kuma domin aiki.

Yarjejeniya Ta Duniyar ta fi bada hankali ne kan hanyar rayuwa jurarriya, ingantacciya kuma ga bil'adam. Daraja rayuwa a muhalli da na tsirrai ita ce mafi muhimmanci. Bugu da kari, Yarjejeniya Ta duniyar tana sane da manufokin kare rayuwa a muhalli da na tsirrai, na kawar da talauci, tare da inganta tattalin arzikin mu domin kowa ya cimmiyarsa, daraja 'yancin bil'adam, demokuradiya, da kuma zaman lumana, wadannan sune ababan da ake dogarawa juna a kai, ba za a iya rarabewa ba. Yarjejeniyar tana tanada sabuwar hanyar cusa hadin kan al'umma wajen gudanar da aikin jagoranci mai jurewa na tsararraki nan gaba.

Yarjejeniya Ta Duniyar an yi ta ne don lokaci mai tsawo, a duniya baki daya, a tsakanin al'umomi, domin tattauna manufoki guda da dabi'unmu. An fara aikin Yarjejeniya Ta Duniyar ce a matsayin wani shirin Majalisar Dinkin Duniya, daga bisani ne kungiyoyin al'umma a duniya suka dauka, suka kamala aikin. An kamala aiki kan Yarjejeniya Ta Duniyar ce a matsayin yarjejeniya al'umma a shekara ta 2000, lokacin da hukumar kula da Yarjejeniya Ta Duniya ta kadasa da ita, a matsayin yarjejeniya mai zaman kanta, tsakanin kasa da kasa.

Zana Yarjejeniya Ta Duniyar ta kunshi ani gagarumin hadin kai da aka taba samu, wannan hanyar da aka bi itace ginshiki babba na gina aiki mafi dacewa. An kuma sake karfafa amincewa da rubuttacen aikin ta wurin rattaba hannu da kungiyoyi sama da 4,500 suka yi, tare ma da gwamnatoji da kungiyoyi tsakanin kasa da kasa.

A game da amincewa da yarjejeniya da aka yi, lauyoyi da dama na kasa da kasa sun fahimci cewa Yarjejeniya Ta Duniya na da matsayi ne na karamar doka, kamar yadda dokar 'yancin dan adam take, wanda ake kiyayewa a dabi'ance ba a shari'ance ba, domin bisa ga sharia ba dole ne wata gwamnatn kasa ta yi amfani da ita ba, sai dai kuma tana iya kasancewa wata hanyar samar da doka mai karfi ta fanin shari'a.

A lokacin da muke fuskantar manyan kalubai, na abinda muke tunani ko yadda muke zaman rayuwa, Yarjejeniya Ta Duniyar ta kan kalubance mu, mu binciki dabi'unmu, mu kuma zabi hanyar da ta dace. A lokacin da ake matukar bukatan abokan hulda, Yarjejeniya Ta Duniyar ta kan bada shawara yin aiki da manufa guda, duk da banbancin da ke tsakanin mu, mu kuma rungumi dabi'u na duniya, da mutane da dama a duniya ke cigaba da amincewa da su. A lokacin da

ilimi ya kasance da matukar muhimmanci wajen cimma nasarar raya cigaba mai ma'ana, Yarjejeniya Ta Duniya tana tanada matakan cimma burin ilimi mai jurewa.

Tsarin Lokaci na Burin Yarjejeniya ta Duniya

1987- Majalisar dinkin duniya karkashin fanin muhali da raya kasa (Bruntland commission) ta bada shawarar a zattas da wata doka kan kare muhalli da raya kasa mai jurewa, a matsayin wata sabuwar yarjejeniya wacce zata zana manya manufoci game da raya kasa.

1992- A taron koli na duniya da ya gudana a Rio de Janeiro, an taru ne da niyar samar da Yarjejeniya Ta Duniya karbabbuya a duniya baki daya. To amma gwamnatoji sun kasa cimma yarjejeniya kan batun, sai aka amince da zattaswar doka ta Rio kan muhalli da raya kasa a maimakon Yarjejeniyar.

Karkashin jagorancin Maurice Strong, babban sakatarin taron koli na duniya na Rio, aka kafa majalisar Duniya domin karfafa aiwatar da shawarwari da aka amince da su a taron kolin, domin kuma ta yi gwagwarmaya wajen kafa majalisu na kasa domin raya kasa.

1994- Maurice Strong, shugaban majalisar Duniya, da Mikhail Gorbachev, shugaban kungiyar Green Cross na kasa da kasa, suka kaddamas da rubutacen bayanai na al'umma game da Yarjejeniya Ta Duniya. Gwamnatin dutch ce ta fara bada goyon baya na kudi kan batun.

1995- Majalisar duniya da kungiyar Green Cross na kasa da kasa, sun fara neman shawarwari daga kasashen duniya, da niyyar raya cigaba kan batun Yarjejeniya Ta Duniya, shine ma masana tsakanin kasa da kasa da jami'an gwamnatoji suka taru a wani taron karawa juna san game da Yarjejeniya Ta Duniya a Hague. Majalisar Duniya ce ta kafa sakatariya ta kasa da kasa na burin Yarjejeniya Ta Duniyar.

1996- An cigaba da neman shawarwari game da Yarjejeniya Ta Duniya, domin dandalin Rio+5. An shirya takaitattun bayanai da bincike kan manufocin doka ta kasa da kasa da ke da muhimmanci da Yarjejeniya Ta Duniya. A karshen shekarar ne Yarjejeniya Ta Duniya da kungiyar Green Cross na kasa da kasa suka kafa wata hukuma mai zaman kanta ta Yarjejeniya Ta Duniya, domin jagoran aikin tsarrafa Yarjejeniya Ta Duniya, sai aka kafa komitin yin hakan.

1997- Majalisar Yarjejeniya Ta Duniya ta gudanar da taronta na farko a dandalin Rio+5, a kasar Rio de Janeiro. An kuma billo da rubutaccen shawara game da yadda yarjejeniyar zata kasance. A karshen taron ne aka gabatar da ita a matsayin bayanai wadanda ake cigaba da aiki a kai. Ana cigaba da karfafa nema da shawarwari a duniya baki daya.

1998- kungiyoyi daban-daban sun hada kai da tsarin Yarjejeniya Ta Duniya, sun kuma kafa komitoci na Yarjejeniyar a sama da kasashe 35. Wadannan kungiyoyi da wasu da dama, suna bada shawarwari kan samfurin Yarjejeniyar, wanda kae kuma amfani da shi a fagen ilimi.

1999- An fito da samfurin Yarjejeniya Ta Duniya a watan Afrilu, an kuma cigaba da bada shawarwari. Komitoci na kasa da kasa kan Yarjejeniya Ta Duniya sun karu ya zuwa 45.

2000- A watan Maris ne, hukumar Yarjejeniya Ta Duniya ta gudanar da taro a birnin Paris na kasar Faransa domin amincewa kan kammala fitowa da aikin, a matakin karshe. Kaddamas da Yarjejeniyar da aka yi a fili, ya gudana ne a watan Yuni, a fadar Peace da ke Hague. An kafa komitin tafiyar da aiki na Yarjejeniya Ta Duniya domin sa ido kan kashi na gaba. Manyan manufofinsu sune, su karfafa yadda labarai, amincewa, su kuma karfafa aiwatar da Yarjejeniya Ta Duniya tsakanin al'umomi, 'yan kasuwa da gwamnati; su kuma karfafa goyon bayan amfani da Yarjejeniyar a makarantu, Jami'o'i da makamantan su.

2002- Shirin Yarjejenoyi Ta Duniya ya yi kokari na musamman wajen samar da amincewa wa Yarjejeniya Ta Duniya a taron Koli na duniya kan raya cigaba da ya gudana a Johannesburg. Lokacin taron ne kasashe duniya da dama, da kuma kungiyoyi da bana gwamnati ba, suka amince suka kuma nuna goyon bayansu kan Yarjejeniya Ta Duniya, amma dai ba a kammala yin hakan gaban majalisar Dinkin Duniya ba tukuna.

2005- A wannan lokaci an fasara Yarjejeniya Ta Duniya a harsuna talati da biyu, wadanda aka yayata a wurare daban-daban a duniya, kungiyoyi sama da 2,400 ne, wadanda suka hada da UNESCO, IUCN da ICLEI suka amince da ita. An sake duba aikin shirin Yarjejeniya Ta Duniya ciki da waje, tsakanin shekara ta 2000 da 2005. An yi wani taro na musamman kan Yarjejeniya a Duniya + 5, a Amsterdam a watan Nuwamba. A wannan taron ne aka kammala aikin sake duba shirin Yarjejeniya Ta Duniya na shekaru biyar, an yi murnar kammala shirin, an kuma yi shirye- shirye game da kashi na gaba game da shirin Yarjejeniyar.

2006- An kafa sabuwar majalisar kasa da kasa, game da Yarjejeniya Ta Duniya da membobi Ashirin da Uku, domin ta maye gurbin komitin tafiyar da aiki, ta kuma sa ido kan shirye –shirye da ma'aikata na sakatariya. Majalisar tare da Sakatariyar an sake tsarafa su a matsayin Yarjejeniya Ta Duniya tsakanin kasa da kasa (ECI).

2008- A wannan lokaci an fasara Yarjejeniya Ta Duniya a harsuna Arba'in, kungiyoyi 4,600 ne suka amince da ita, wadanda ko hakan ya bayyana ra'ayoyin miliyoyin mutane. Majalisar ECI ta samar da wani sabon tsari na Yarjejeniya Ta Duniya. An kafa sabbin hukumomin karfafa doka masu zaman kansu, guda shidda (6), domin karfafa shirin hana cinkoso a wuraren kasuwanci, ilimi, kafofin yadda labarai, kungiyoyin addinai, Majalisar Dinkin Duniya da matasa.

Takaitaccen Tarihi Game Da Shirin Yarjejeniya Ta Duniya (Earth Charter)

Yarjejeniyen Ta Duniya zattaswa ce ta mutane kan dogara da juna da duniya ke yi. Hakki ne na Duniya wanda ke billo da tsare –tsare game da gina Duniya amintacciya, jurarriya, cike da zaman lumana. Ta dukupa wajen gano manyan kalubalalai na yin zabe, da ke fuskantar ‘yan adam a karni na Ashirin da daya(21). An zana tsare-tsaren ta domin ta cimma matsaya guda; idan za a jagoranci a kuma auna halayen kowane mutum guda, kungiyoyi, ‘yan kasuwa, gwamnatoji, da majalisun gargajiya (Gabatarwa ta Yarjejeniya Ta Duniya) Yarjejeniya Ta Duniya shiri ne da aka yi a lokaci mai tsawo, na duniya baki daya, tsakanin al’adu dabam-dabam, da aka tattauna game da manuffi guda, da dabi’u iri guda, da ya gudana cikin shekara ta 1990. Wannan matakin da aka dauka ya kunshihada kan mashawarta mafi yawa da aka taba samu, a game da wani shiri na kasa da kasa, shine tushen farko game da amincewar da aka yi da Yarjejeniya Ta Duniya a matsayin tsarin doka.

I. Tushen Yarjejeniya Ta Duniya

Daga cikin shawarwari da ke cikin RAYUWARMU GUDA NAN GABA(1987), rahoton hukumar kula da muhali da raya kasa (WCED) kira ce ta kirkiro da zattaswar duniya game da kare muhalli da raya kasa mai jurewa, a cikin sabon mazubi na Yarjejeniyar, dauke da tsare-tsare na jagorancin kasa she har ya zuwa ga raya kasa mai jurewa. Da yake kara gini kan shawarwarin nan, Maurice F. Strong, babban sakatari a taron Koli na Duniya da ya gudana a Rio, a shekara ta 1992 (Taron majalisar Dinkin Duniya kan muhali da raya kasa), ya bada shawara a shekara ta 1990 cewa kamata yayi taron koli ta zana ta kuma rungumi yarjejeniya Ta Duniya. An gudanar da taruka na mashawarta tsakanin gwamnatoji game da wannan Yarjejeniya Ta Duniya lokaci shiryeshiryen taron koli na Rio, to amma an kasacimma amincewa kan tsare-tsare na Yarjejeniyar. Zattaswa ta Rio wadda aka gabatar a taron Kolin, tana kunshe da tsare-tsare masumuhimmancin gaske, to amma ta kasa kaiwa ga sanya tunanin alumomi da mutane da dama su sa zuciyar kan Yarjejeniya Ta Duniya.

A dangane da haka ne a shekara ta 1994, Maurice Strong a masayin sa na shugaban Majalisar Duniya, ya hada kai da Milhail Gorbachev wanda ya kasance shugaban kungiyar Green Cross na kasa da kasa, domin su sake kaddamas da sabon shiri na Yarjejeniya Ta Duniya. Jim McNeill, babban sakatarin WCED, da Queen Beatrix da kuma priminista Ruud Lubbers na kasar Netherlands ne suka hada kai da Strong da Gorbachev. Gwamnatin kasar Netherlands ce ta fara bada taimakon kudi. Shirin tun farko za a tafiyar da shi ne bisa hanyar cimma burin al’umma, domin kuma a zana Yarjejeniya da zai iya bayyana shawarwarin da aka cimma, da al’umomin duniya masu tasowa game da dabi’u, da tsare-tsare game da samar da cigaba mai jurewa nan gaba.

Jakadan kasar Algeria Mohammed Sahnoun shine direkta na farko, kan aikin Yarjejeniya Ta Duniya a shekara ta 1995, yayin da ake cigaba da bada shawarwari da gudanar da bincike a fagen tsarin tafiyar da muhali, da raya kasa mai jurewa, wajen

cimma nasarar Doka ta kasa da kasa. An afa sakatarƙiyar Yarjejeniya Ta Duniya a inda Majalisar Duniya take a Costa Rica, karkashin jagorancin babban dirktan majalisar duniya, Maximo kalaw daga kasar Philippines. A shekara ta 1996, Mirian Vilela daga Brazil ta zama shugaba mai tafiyar da ayukan Yarjejeniya Ta Duniya a majalisa Duniya, ya zuwa kashen shekara ta 1996, aka kafa majalisar Yarjejeniya Ta Duniya, domin ta sa ido kan aikin zana shirin. Mirian Vilela tana jagorancin ne tare da Strong da kuma Gorbachev, da kungiyar wasu zababun mutane daga manyan shiyoyin duniya. Majalisar ta gayyaci Steven C. Rockefeller, farfesa a nazarin addini da bin tsari, daga kasa Amirka domin jagoranci da kafa komitin zana shirin Yarjejeniya na kasa da kasa. Shirin zanen wanda aka fara shi a watan Janeru shekara ta 1997, zai dau tsawon shekaru uku.

Daruruwan kungiyoyi da dubban mutane sun mara baya wajen kirkiro da Yarjejeniya Ta Duniya. An kafa komitoci arba'in da biyar (45) na kasa da kasa. An gudanar da tattaunaw koina a Duniya da kuma ta duniyar gizo, da manyan tarruruka na shiyoyi da aka yi na Asiya, Afrika, Amirka ta tsakiya da ta kudu, Amirka ta arewa da kuma kasashen Turai. Dukan tunani da shirin Yarjejeniya Ta Duniya suna nuni ne da irin albarkatu na ilimi da na al'umma da ke kunshe ciki, kamar basira na addinan duniya, da manyan al'adu na masana da kuma sabuwar ra'ayi na duniyar kimiya, da sauransu; kamar nazarin muhali da tsirrai da kuma nazarin kimiya game da tarihin duniya da raya kasa. Kamata yayi a dauki Yarjejeniya Ta Duniya a matsayin aikin raya dabi'u na duniya, wadanda ke haifar da batun zattaswar samar da 'yancin 'yan adam, ya kuma sami gagarumin goyon baya a shekara ta 1990.

Komitin zana aikin sun udanar da aikin ne kurkusa da kungiyar kare duniya (IUCN) da hukumar raya dokoki kan muhalli tare da sake nazari kan dukan dokoki da aka zattas da yarjejeniyoyi, da kuma na mutane sama da 200. Yarjejeniya Ta Duniya tana gini, da fadada dokokin raya kasa da na muhali a tsakanin kasa da kasa. Takan bayyana tunani da sa zuciya da aka tattauna lokacin tarukan Koli bakwai(7) na majalisar dinkin duniya, a cikin shekara ta 1990 kan muhali, 'yancin bil'adam, yawan jama'a, yara, mata, da raya jin dadi, da kuma birni. Tana fahimtar muhimmancin farfado da aikin sanya kowa cikin tattaunawa irin na demokuradiya domin raya cigaban dan adam, domin kuma a kare muhalli.

Kammalallen aiki da aka yi kan Yarjejeniya Ta Duniya, wanda aka amince da shi a taron majalisar yarjejeniya ta duniya da ya gudana a hedkwatar UNESCO a birnin Paris a watan Maris shekara ta 2000, yana kunshe ne da gabatarwa, manyan manufofi 16, manufofi masu goyon baya 61, da kuma sashen kammala aiki da aka yi mai taken 'HANYAR CIGABA'. A gabatarwa an yi nuni ne da cewa mu alumman biladam guda ne, kuma al'umman duniya guda ne da makoma guda. Yarjejeniyar kuwa tana karfafa dukan mutane su fahimci hakinsu, kowa bisa yadda yanayisa yake da raya jin dadin iyalin duniya baki daya, da kuma na sararraki masu zuwa. Fahimtar dangantakan da ke tsakanin rayuwar biladam da matsalolinsa na muhalli da tattalin arzikinsa, da na ala'dunsa. Yarjejeniya Ta Duniya tana gabatar da tsarin aiki na hadin gwiwa. Taken sassan nan hudu, wadanda aka rarrabe, ya nuna fadin aikin na daya(1) yana girmamawa da kulawa da rayuwan al'umma, na biyu(2) darajar halittu da tsirrai a muhalinsu, na uku(3) cimma gaskiya a fanin tattalin arziki da jin dadin al'umma, na hudu(4) Demokuradiya, ba hatsari, cikin kwanciyar hankali. Yarjejeniya Ta Duniya ta iya gano

halay da dabi'u da ake da su tare, don karfafa bada kai game da tsare-tsarenta. Yarjejeniyar na kunshe ne da hangan gaba kan zaman lumana da murnar rayuwa.

II. Shirin Yarjejeniya Ta Duniya Sharata 2000 – 2005

Sashe na biyu na shirin yarjejeniya ta duniya an fara shine da kaddamaswa na musamman da aka yi na yarjejeniya ta duniya a fadar ta da ake kira peace wanda ke Hague a watan Yuni shekara ta 2008. Bayan hakan ya gudana ne, sai hukumar yarjejeniya ta Duniya ta mika hakkin ta na sa ido kan shirin yarjejeniya ta Duniya da kuma na tattalin kudi wa sabon komitin jagoranci da aka kirkiro, wanda ya hada membobi da dama daga hukumar yarjejeniya ta duniya. Hakummar ce ke rike da izini kan yarjejeniya ta Duniya da ke rubuce, membobinta kuwa sun cigaba da bada shawarwari da goyon bayan shirin kowanen su. A shekara ta 2000, an nada Mirian Vilela a matsayin direkta na sakatariyar yarjejeniya ta Duniya a jama'ar peace. Sama da shekaru biyar da ke gaba ne aka fasara yarjejeniya ta duniyar a harsuna arbain (40), ta kuma sami amicewa daga kungiyoyi sama da dubu biyu da dari biyar, wadanda ke wakiltan ra'ayoyin miliyoyin mutane. Daga cikin kungiyoyin da suka amince da yarjejeniya ta Duniyar sun hada da UNESCO, kungiyar kare doron kasa ta Duniya (IUCN), majalisar kasa da kasa kan kananan shirye – shirye na muhali. (ICLEI), tare ma da taron kansaloli na Amirka. Yarjejeniyar ta Duniyar ta tanada bayanai masu kyau game da muhimman hanyoyin samar da jurariyar hanyar raya kasa da zaman lafirya a duniya, ba tare da bata lokaci ba, tuni har an fara amfani da ita a matsayin kayayakin koyarwa a makarantu, kolejoji da jami'o'i, da shirye shiryen da ba su shafi farin ilimi kai tsaye ba.

An dauki babban mataki wajen ganin yarjejeniya ta Duniyar ta sami karbuwa na musamman, a taron koli na Duniya kan jurariyar raya kasa daya gudana a Johannesburg a shekara ta 2002. A lokacin taron ne shugabanin duniya da na kashashe da dama tare da kungiyoyi masu zaman kansu da suka halarci taron, sun yi jawabai a fili na amincewa da yarjeniyar ta duniyar. Bayyanai na karshe na zattaswan Johannesburg, bai kunshi fayyataccen bayani game da yarjejeniya ta Duniya ba. To amma duk da haka,

ya tabbatar da babban take na yarjejeniya ta Duniya, wajen samo kalmomi daga yarjejeniyar wanda ya bayyana cewa “Muna bayyana hakkokin mu ga juna, wa mafi yawan alumma da ke raye, da kuma ga ‘ya’ yanmu”. Kokarin ganin yarjejeniya ta Duniyar ta sami karbuwa gaban babban majalisar Dinkin Duniya na kan cigaba.

Da aka kai shekara ta 2005, An san da yarjejeniya ta Duniyar ne sosai, a duniya, a matsayin bayani game da ma’anar jurewa kalubala da hanga gaba kan jurariyar raya kasa, da kuma ka’idodin tabbatar da raya kasa mai jurewa. An yi amfani da ita a matsayin wata hanyar cimman sasantawa na zaman lumana, a matsayiin kuma takardar sake waiwayawa kan raya cigaba a kasashen duniya bisa bin tsarin aiki, domin kuma zama kayan aiki a hannun gwamnati, domin samar da shugabanci na gari, domin ta zama kayan aikin raya alumomin karkara, da kuma zama gishiki na gina shirye- shiryen ilimi kan raya kasa mai jurewa. Yarjejeniyar ta kasance da muhimmanci sosai a farin shirin aiwatarwa na shekara goma na majalisar dinkin duniya, kan ilimi domin raya cigaba mai jurewa, sai ECI ta zama abokiyar hulda da UNESCO domin daukaka shirin na shekaru goma.

A shekara ta 2005, komitin jagoranci ta gudanar da muhimman dabaru wajen sake duba hanyoyin cigaba, karfinta da rashin karfin shirin yajejeniya ta Duniya. Wanda ya kunshi tattancewa na ciki da waje. Tattancewa na waje an gudanar da shi ne karkashin Alan Atkisson, wani mai bada shawarwari na kasa da kasa a fanin raya cigaba mai jurewa. Aikin. Bincike da aka yi, ya bayyana cewa an cimma buri sosai daga shekara ta 2000 da 2005, cewa kuma shirin na cike da alkawarai, kuma kamata yayi a cigaba da shi, to amma nasararsa nan gaba ya danganta ne kan sake tsarin gudanarwanta, da kuma shiri na tsawon lokaci muhimmi. Shirin sake duba tsarin aiki wanda aka kamala da taro na musamman na yarjejeniya ta Duniya da ya gudana a Netherlands wanda komitin Dutch na kasar kan hadin kan tsakanin kasa da kasa da raya cigba mai jurewa (NCDO) ta dauki nauyin gudanarwa, wanda ya tara shugabanin da masu kakkarfan ra’ayi na yarjejeniya ta Duniya sama da 400. A wannan taron ne, aka sanar da shawarar komiti jagoranci na nada Alan Atkisson a matsayin sabon direkto a sakatariyar yarjejeniya ta Duniya.

A lokacin taron Netherlands, kamfanin wallafa takarda na KIT da ke Amsterdam ta fito da wani littafi, wanda Peter Blaze Corcoran, Mirian Vilela da Alide Roerink suka zama Editocin littafi mai taken “yarjejeniya ta Duniya da ke Aiki: wajen cimma burin Duniya mai jurewa”. Wannan littafi da aka wallafa na dauke da rubuce- rubuce sittin, wadanda shugabanin yarjejeniya ta Duniya da magoya bayanta, daga koina a duniya suka yi, ya kuma tanada muhimman bayyanai, game da muhimmanci, yarjejeniya ta Duniya tare da ayukan yarjejeniya ta Duniya.

III. Shirin Yarjejeniya ta Duniya, 2006 Zuwa Yanzu:

A shekara ta 2006 an sake tsarrafa sakatarƙiyar Yarjejeniya Ta Duniya ya zuwa Yarjejeniya Ta Duniya tsakanin kasa da kasa(ESI). An kafa sabuwar hukuma ta kasa da kasa kan in da Uku, domin a maye gurbin komitin gudanarwa domin kuma ta sa ido kan manyan shire-shiryen ESI da kananan Ma'aikata. Steven Rockefeller, Razeena Wagiet na Afrika ta kudu da Erna Witoela daga Indonesia, sune aka zaba a matsayin shugabanin sabuwar hukuma ESI da aka kafa. An kuma bude cibiyar sadarwa da muhimman shirye-shirye ta Yarjejeniya Ta Duniya, a Stockholm na kasar Sweden. An sake tsara tsohon sakatarƙiya da Jami'ar Peace zuwa cibiyar Yarjejeniya Ta Duniya kan ilimi domin raya kasa mai jurewa. Hukumar ESI ta rungumi sabbin manufa da sanarwai, ta kuma fara tsarrafa sabbin manufofi da dabaru domin sashe na uku.

Gwamnatoci kasashe sun fara karfafa bada kai na zahiri, kan aikin Yarjejeniya Ta Duniya. Ma'aikatar kula da muhalli ta kasa Brazil ta amince zahiri da sakatarƙiyar ESI da kuma cibiyar kare hakin dan adam daga Petropolis, wanda Leonardo Boff da Marcia Miranda suka samar domin daukaka Yarjejeniya Ta Duniya zuwa kowane bangare na al'umman kasar Brazil. Lokacin bukin shugaban kasa kan rana ta duniya a shekara ta 2007, Ma'aikatun ilimi da na muhali a gwamnatin kasar Mexico, sun bayyana a fili mika kai da suka yi, wajen yin amfani da Yarjejeniya Ta Duniya cikin munhajan karatu a makarantun kasar ta Mexico. Sauran jihohi da birane da suka amince da yin amfani da Yarjejeniya Ta Duniya ta kuma aiwatar da ita, sun hadu da jihar Queensland, Astireliya, Jamhuriyat Tatarstan, kasar Rasha, da kuma birane kamar Calgary (Canada), Munich (Jamus) New Dehli (India), Oslo (Norway) da Sao Paulo (Brazil).

A Shekara ta 2006 da 2007, kungiyoyi 4,600 ne suka rattaba hannu suka kuma amince da Yarjejeniya Ta Duniya, duniyar gizo ta Yarjejeniyar, wacce ta fara smun muhimmin cigaba a fanin baki, wanda ya kai har kusan 100,000 a wata. An kaddamas da sabbin shirye-shirye kan addini da kasuwanci. Shirin matasa na Yarjejeniya Ta Duniya ya cigaba da fadada kungiyoyi a sama da kasashe Ashirin da uku(23), Yawan abokan hulda na Yarjejeniyar Ta Duniya ya karu zuwa casa'in da bakwai(97) a kasashe hamsin da takwas(58). Yarjejeniyar ta fara daukan wani sabon mataki muhimmi game da batutuwa da suka shafi manufofi kamar yadda matsaloli kamar na canji da ake fuskanta na yanayi

ya kara bayyana irin dogara da muke yi kan juna, da kuma bukatar daukan mataki tare. An gayyaci ECI zuwa wani taro na kasa da kasa kan cudanyan al'adu da addinai wajen cimma zaman lafiya da shugaban majalisar dinkin duniya ya shirya.

Sakamakon wani taron karawa juna sani na kwanaki uku, game da samar da shirye-shirye na tsawon lokaci, wanda Osca Motomura ya jagoranta a Amnakey a Sao Paulo na kasar Brazil a shekara ta 2007, majalisar ECI ta kaddamas da sabon hanyar rage cinkoso wuri daya na karfafa arziki don samar da cigaba, wanda aka tsara domin ya kara yawan hadin kai kan shirin ba tare da bukatar sake fadada gudanarwa na tsakiya ba. An billoda sabbin mata kai domin samr da tsarin aiki, da hanyoyin tafiyarwa, bisa ayukan rage cinkoso wuri guda domin girmama Yarjejeniya Ta Duniya tare da aiwatar da shirinta.

Bayan shekaru biyu da ake kokarin sauyawa zuwa sashe na uku kan shirin Yarjejeniya Ta Duniya, Alan Atkisson ya sauka daga mukaminsa na babban direkta na ECI a karshen shekara ta 2007, domin ya bada kai sosai kan aikinsa na bada shawarwari, da ayuka makamantan haka. Ya kuma cigaba da zama mai bada shawara ga ECI. Sai Mirian Vilela ta zama babban direkta na ECI da aka zaba, an sake sanya hedkwatar sakatarinya ta ECI a Jami'ar Peace a Costa Rica, tare da cibiyar Yarjejeniya Ta Duniya kan ilimi don raya cigaba. A shekara ta 2007, Erna Witoela ya sauka daga mukaminsa na daya daga cikin shugabanin, sai aka zabi Brenya Mackey ya maye gurbinsa.

Idan aka hangi gaba sai a tarar Yarjejeniyar ta cigaba da girma a matsayin kasa da kasa, tana karfafa yin aiki, tana zama tsarin ilimi da na karamar Doka, da zama abin tuntuba na raya manufofi, tsara dokoki, da kafa matsayi na kasa da kasa da Yarjejeniyoyi. Amincewa da Yarjejeniya Ta Duniya ta zama wata hanyar da ke karfafa cudanya da aikin, tare da yin amfani da Yarjejeniyar a matsayin ma'auni. Hana cinkoso wuri guda na karfafa arziki ya samar da hanyar fadada ayukan Yarjejeniyar a duniya baki daya. Don cimma wannan buri ne kuwa, Majalisar ECI a taron watan Mayu shekara ta 2008, an amince da shirin na tsawon lokaci wanda ya kai ga karfafa hukumomin tabbatar da doka guda shidda(6), wadannan za su billo da sabbin ayuka, masu goyon bayan Yarjejeniya Ta Duniya a fanonin kasuwanci, ilimi, kafofin watsa labarai, addinai, Majalisar dinkin duniya da matasa.

TSARIN ECI DA WURAREN BADA HANKALI:

Wadannan sune manufofi na musamman kan shirin Yarjejeniya Ta Duniya:

1. Ta wayar da kan jama'a a duniya baki daya game da Yarjejeniya Ta Duniya, ta kuma karfafa fahimta game da manufarta na cusa dabi'u.
2. Ta nemi a san da ita a kuma amince da Yarjejeniya Ta Duniya, tsakanin mutane, kungiyoyi da kuma majalisar dinkin duniya.
3. Ta karfafa amfani da Yarjejeniya Ta Duniya a matsayin jagora kan dabi'u, ta kuma aiwatar da manufofinta tsakanin alumomi, 'yan kasuwa, da gwamnatoci.
4. Ta karfafa ta kuma sami goyon bayan yin amfani da Yarjejeniya Ta Duniya a fagen ilimi, kamar makarantu, Jami'o'i, kungiyoyin addinai, alu'momin karkara.

5. Ta karfafa sanin Yarjejeniyar a kuma yi amfani da ita a matsayin karamar doka.

TSARE-TSARE GAME DA BADA IKON HANA CINKOSO:

'Bada ikon hana cinkoso domin kusawa gaba' shine sunan da aka baiwa tsare-tsare da shawarwari da aka dauka a shekara ta 2007. Manufar wannan tsarin shine domin a karfafa fadada shirin Yarjejeniya Ta Duniya, ba tare da fadada cibiyar gudanarwa kawai ba. Ta kuma bada izinin samar da kokarin fadada aikin, ta hanyoyi da dama na kai da kai.

Bisa goyon bayan wannan sabon tsarin ne kuwa, aka kafa matakan tafiyar da ikon hana cinkoso na shirin Yarjejeniya Ta Duniya. Idan aka yi amfani da wannan matakan kowane mutum, ko kungiya, ko al'umma, za su iya amfani da Yarjejeniya Ta Duniya a bisa hanyoyin da suka dace da irin damar da ake da shi.

WURAREN BADA HANKALI DA HUKUMOMIN KARFAFA DOKA:

A taron ta na uku na shekara-shekara, a watan Mayu shekara ta 2008, Majalisar Yarjejeniya Ta Duniya tsakanin kasa da kasa(ECI) ta amince da kafa hukumomin karfafa Doka guda shidda(6),a bisa shiri na tsawon lokaci, da ke kafe kan tsare-tsare na ikon hana cinkoso wuri guda,wanda kuma aka zana domin ya hanzarta fadada ayukan Yarjejeniya Ta Duniya a ko'ina. Kowace hukumar karfafa doka zata bada karfi kan raya dangantaka da karfafa ayuka a daya daga cikin wadannan hanyoyi:

Kasuwanci

Ilimi

Kafofin watsa labaru

Addinai

Majalisar Dinkin Duniya

Matasa

An zabi wadannan fannoni shidda ne, domin suna tanada muhimmin dama wajen yin amfani da Yarjejeniya Ta Duniya don sauyi ya zuwa hanyoyin rayawa mafi dacewa. A yawancin wadannan fannoni shidda,an riga an fara ayuka da

dama, wanda zai baiwa hukumomin karfafa doka damar gini a bisan sa. A dukan wadannan fannoni, akwai damar samun yaduwa kamar wutan daji, na sha'awar Yarjejeniya Ta Duniya, fiye da yadda aikin hukumar karfafa doka ta yi tun farko.

An tsara hukumomin karfafa doka ne domin, su yi aiki a matsayin masu mika kai, da zai kai ga samar da shirye-shirye masu zaman kansu. Majalisar ECI ce ta yi tunanin sa, wanda kuma membobin Majalisar ECI dabam-dabam masu aiki a matsayin wani ayari na "SEED" suka kaddamas. Babban komitin majalisar zattaswa ce take amincewa da zaben shugabanin ayarin na dukan hukumomin karfafa doka. Itace kuma ke da hakkin duba cigaban ayuka na kowace hukumar karfafa doka, lokaci-lokaci. Duk da haka, Majalisar ECI da Sakatariyar ECI ba za su bada umurni ko su taiyar ECI ba za su bada umurni ko su tafiyar da aiki na hukumomin karfafa doka ba. Sakatariya zata tanada muhimman ayuka domin marawa hukumomin karfafa doka baya. Sakatariyar har ila yau, zata iya gudanar da wasu ayuka na daukaka aikin wasu hukumomin karfafa doka, matukar tana da kwarewa a fanin; tana kuma ababan taimakawa, misali, a fanin ilimi. Ana sa ran cewa ayarin shugabanin hukumomin karfafa doka, za su kunshi mutane da dama, wadanda ba membobin majalisar ECI ba ne. wasu kungiyoyi kuma za su iya tanada ayuka wa hukumomin karfafa doka, hakan zai bada hanga mai fa'di game da sakatariyar.

Dalilin kirkiro da shirin bada iko kan tsare-tsaren hana cinkoso, da kuma kafa hukumomin karfafa Doka, ya danganta ne kan tabbatacin cewa shirin Yarjejeniya Ta Duniya na dangantaka ne, amma ba na kungiyar da ba ta gwamnati ba (NGO). Ba shi yiwuwa shirin Yarjejeniya Ta Duniya ta fadada kwarjinin da take da shi a duniya baki daya, ta kuma cimma burinta, matukar ana ganin ta a matsayin kungiyar da sakatariyar ECI ke jagorancin ta kawai. Idan aka yi la'akari da manufar Yarjejeniya Ta Duniya, ba zai iya yiwuwa a ce wata kungiya babba mai zaman kanta ce ke sa ido kan ayukanta a duniya baki daya ba. Kuma sakamakon yin hakan zai kasance da mamaki. Aiki ne da ba zai taba yiwuwa ba, ba kuma hikima cikinsa.

A kashin gaskiya shirin Yarjejeniya Ta Duniya ya yadu hannun dubban mutane, da kungiyoyi wadanda yawancin lokaci suna hada kai ne, ba sa yawan aiki a kadaice ba. Majalisar ECI ce ke billo da manufofi da tsare-tsare wa sakatariyar ECI, wadannan manufofi da tsare-tsare ne suke zama jagora ga kowane fani na Yarjejeniyar. Karamar sakatariyar na gudanar da muhimman ayuka kalilan; kamar shugabancin Yanar gizo ta kasa da kasa, da kuma shirya wasu muhimman kayan aiki. Yawancin ofisoshin membobin majalisar ECI, suna bada goyon bayan su wa sakatariyar a yankuna dabam-dabam a duniya.

Shugabancin kowace hukumar karfafa doka, zata kasance ayari ne,na akalla mutane biyu zuwa goma. Manufar kowace hukumar karfafa doka ita ce zuga sabbin ayukan Yarjejeniya Ta Duniya, ta kuma daukaka batun fadada ayukan Yarjejeniyar. Kowace hukumar karfafa doka, zata fara aikinta,tana neman sanin bambanci muhimmi da ayukan Yarjejeniyar ke yi a yankinsa, da kuma fahimtar irin gibin da Yarjejeniyar zata iya cikawa zai kuma kasance wajibi a billo da wani shirin aiki na gajere da kuma na tsawon lokaci, da kuma bin tsarin da zai cimma wadannan munufofi.

Hukumar karfafa dokar zata lisafta shugabani masu miƙa kai, da kuma goyon baya da ake bukata wajen aiwatar da shirye-shiren. Dole ne kuma ta yi tattalin muhimman ababan da ake bukata. Kowace hukumar karfafa doka zata yi zaman kanta a fanin hada kan jakadu da masu zurfafan ra'ayi game da Yarjejeniya Ta Duniya.

A bisa shiri na lokaci mai tsawo, majalisar ECI ta amince har ila yau, da ayuka guda biyu, da suka shafi kara kaimi wa aikin yanar gizo da ke gudana a duniya baki daya. A

halin yanzu; shirin Yarjejeniya Ta Duniya da shirin kayayakin sadarwa, da suka hada da littattafai,da littafin bayanai, da majigi da ake bukata domin goyon bayan fadada shirin a wuraren da hukumomin karfafa doka suka fi bada kai. Yanar gizo na duniya baki daya, zai kunshi kirkiro ta a kowace kasa,kuma a harsuna da suka cancanta. Dukkan wadannan za su kasance dalabarai da bayyanai iri guda; game da Yarjejeniya Ta Duniya, da shirinta za a iya sake tsarafa shi domin ya cimma manufa na karkara. Sakatariya zata taimaka da ayukan nan biyu.

Sakatariya zata tura rahotani lokaci-lokaci game da Yarjejeniya Ta Duniya a yanar kizo game da ayukan hukumar karfafa doka,da kuma kan yanayin cigaba da aka cimma game da ayukan nan biyu.

Duk mai sha'awar goyon bayan hukumar karfafa doka, ana karfafa su, su tuntubi ayarin shugabanin kai tsaye.

YADDA ZA A IYA KARFAFA SHIRIN YARJEJENIYA TA DUNIYA:

1. Ka yada labarin Yarjejeniya Ta Duniyar, da kuma wayar da kai game da ita tsakanin abokan ka da al'umanka.

2. Ka amince da Yarjejeniya Ta Duniya, ka kuma karfafa kungiyoyi da kake ciki, tare ma da gwamnati kananan hukumomi da na kasashe da su yi amfani su kuma amince da ita.

Ka fara wata kungiyar nazari kan Yarjejeniya Ta duniya,ka kuma binciki yadda za a yi amfani da manufin Yarjejeniya Ta Duniya a gidaje,wurin aiki, da amfani cikin alu'mma.

3. Ka hada hannu cikin shirin Yarjejeniya Ta Duniya karkashin hukumar karfafa doka wanda ke aiki a fanoni guda shida(6):- ilimi, kasuwanci,kafa watsa labarai, matasa da majalisar dinkin duniya.
4. Ka hada kai da abokan hulda na Yarjejeniya Ta Duniya, tare ma da sauran kungiyoyi da suka amince da Yarjejeniyar a yankin ka.
5. Ka tanada taimako na kudi ko ka tanada wasu kayayyaki, ko aiki da ake bukata wajen goyon bayan Yarjejeniya Ta Duniya tsakanin kasa da kasa, da sauran ayuka na Yarjejeniya Ta Duniyar.
6. Ka tuntubi, ka kuma **Bi tsarin gudanarwa kan fadada aiki ta wurin hana cinkoso** na shirin Yarjejeniya Ta Duniya, wanda za a iya samu a yanar gizo na Yarjejeniya Ta Duniya.

Akwai hanyoyin amfani da Yarjejeniya Ta Duniya da dama, kamar a makarantu,wuraren kasuwanci, gwamnatoji, kunyoyin da ba na gwamnati ba, taruruka, da sauran taro na jama'a. Ga misali, za'a iya amfani da ita a matsayin:

- Munhajan ilimi, wajen samar da fahimtarwa game da manyan kalubalal, da zabi da ke fuskanta bil adam, da kuma manufar samar da rayuwa mai ma'ana.
- Kira domin aiki, kuma jagora kan dabi'u don samar da rayuwa mai ma'ana da zai karfafa bada kai, hadin kai da sauyi na gari.
- Muhimmin jagoranci wa gwamnatoji a kowane mataki, bisa tsarin manufin su, da zummar gina al'umma na gari, a kuma samar da zaman lafiya mai jurewa a duniya.
- Muhimmin aiki, wajen jan hankali kan hakokinmu na kulawa da rayuwa da tsirrai da muhalinmu. A kuma billo da muhimman sadarwa da za'a yi amfani da su.
- Sinadarin ingiza tattaunawa tsakanin sassa, da aladu, tsakanin addinai game da manufin guda, da ake da su.
- Karamar doka,da ya kasance tushen dabi'u, na irin cigaba da ke gudana a muhali, don cimma yunkurin raya doka mai jurewa.
- Na;urar auna cigaba, don kaiwa ga jurarriyar rayuwa.

TSARIN GUDANARWA GAME DA FADADA AIKIM YARJEJENIYA TA DUNIYA, TA WURIN HANA CINKOSO

GABATARWA:

Yarjejeniya Ta Duniya tsakanin kasa da kasa(ECI) tana karfafa kowa, ya taimaka wajen cimma manufar shirinta. Ana bukatar cikakken goyon bayan da hadin kan ka. A wannan fanin, ECI tana kokarin daukaka shirin a duniya baki daya, wajen karfafa ayukan da za su hana cinkoso wuri guda, a kuma baiwa mutane, da al'umomi, da kungiyoyi ikon tafiyar da ayuka.

Yayin da ECI ke billo da sabon tsari, ta za kuma cigaba da daukaka Yarjejeniya Ta Duniya, ta muhimman hanyoyi daban-daban, tsakanin kasa da kasa. Tana kuma iya shirya ta kuma tafiyar da dan bangare kawai, a yawan ayuka da ake bukata domin aiwatar da burin Yarjejeniya Ta Duniya.

Manufar wannan tsarin gudanarwan shine domin tabbacin gudanar da cigaba kan hana cinkoson ayukan a madadin Yarjejeniya Ta Duniya. Ka yi tunani kan tsarin gudanarwa a matsayin Na'urorin hada kan ayuka na shirin Yarjejeniya Ta Duniya, yayin da ta ke shirin fadadawa ta hanyar rage cinkoso, wanda ya kunshi aikin miliyoyin mutane a fadin duniya.

Cikkaken aiwatar da mafi yawan manufon Yarjejeniya Ta Duniya, zata bukaci kokarin gwamnatoci, hukumomi da sauran kungiyoyi. To amma batun bada kai wajen samar da shugabanci da kuma canji a duniya, da goyon bayan da ake bida zai samu ne kawai gun mutane su kansu.

Tsarin gudanarwan, bai kasance kammalalle ba. Majalisar Yarjejeniya Ta Duniya tsakanin kasa da kasa za ta rika sa ido da yin 'yan gyare-gyare lokaci-lokaci, bisa irin darussa da ake koyarwa game da kokarin aiwatar da Yarjejeniyar a wurare dabam-dabam. Majalisar kuwa tana na'am da duk wani bayyani ko goyon baya da ka ke da shi game da su.

TSARIN GUDANARWA

1. A fara da Yarjejeniya Ta Duniya:- ka bar Yarjejeniya Ta Duniyar ta kasance muhimmin tsarin da kake da shi wajen tafiyar da shirye-shiryen ka, da ayuka da kake gudarwa domin cimma tabbacin aiki.
2. Kasance abin koyi:- ka yi kokarin zama abin koyi wajen cusa dabi'un Yarjejeniyar cikin aikin ka na yau da kullum, a gida, wurin aiki da kuma cikin al'umma.
3. Karfafa kanka:- yi aiki gaba gadi, ka kuma kau da shakkan zaka yi nasara a matsayinka na mutum guda, da kuma cewa ayukan ka za su ingiza na mutane da dama.

4. Hada kai:- ka hada kai ka kasance da ikon iya canje-canje,wajen gina dangantaka da hadin kai da sauran mutane, ka kuma bidi yin nasara, da samar da hanyoyin yin nasara.
5. Karfafa wasu:- rarraba aiki, don baiwa kowa daman iya magance matsaloli, daukan shawarwari, da jagoranci, da gudanar da ayukan taimakon al'umma.
6. Inganta halin daraja juna da ganewa:- a tabbatar da gina dangantaka, da daraja juna, daga kungiyoyi ko al'umomi da al'adu dabam-dabam. A kuma iya sasanta rigingimu ta hanyar tattaunawa, don kawo cigaba.
7. Ka dukufa wajen shirye-shiryenka:- ka dukufa wajen bayyana shirin ka karkashin Yarjejeniya Ta Duniya, ba tare da ka jagorance su ba. Domin su cimma burin kaiwa ga kungiyoyin al'umma, har ga cimma nasara.
8. Bada karfi kan ababan da suka haddasa:- ka bada karfi da tunani kan manyan dalilan da suke janyo matsaloli da kalubal'ai da ke fuskantar biladam, kada kuma ka bar ayuka da ke janyo rashin cigaba, ya dauke hankalin ka daga aikin.
9. Ka bada kai, ka kuma saki jiki:- kada ka gaza kan batun mika kai,game da manyan manufi, ka kuma tabbata cewa mata kai da za ka dauka suna dai-dai da manufar Yarjejeniya Ta Duniyaa, amma ka saki jiki,inda akwai hanyoyin cimma nasara hakan na dabam.
10. Ka kasance da basira wajen samar da hanyan aiki:- kada ka kyale hakalinka da aikinka ya kasance kan neman kudi ba, ka yi amfani da tunaninka domin ka kasance da basira wajen samar da hanyar aiwatar da aik.
11. Yi amfani da kimiya ciki azanci:- ka fahimci cewa mafi yawan mutane ba su da damar kaiwa ga samun kayayyakin kimiya da suka cigaba. Yayin da kuma za ka yi amfani da kimiya wajen magance matsaloli,ka tabbatar ya kasance dai-dai.
12. Ka kare darajar Yarjejeniya:- yayin gabatarwa, ko samun bayyane daga ciki,ko fasarar yarjejeniya Ta Duniyar, ka tabbatar da aminci wajen amfani da kalmomin da ke cikin rubutu na ainihi, ka kuma gama Yarjejeniyar da kungiyoyi kawai,ayuka da ke tafiya dai-dai da dabi'u da manufa.

AMINCEWA DA YARJEJENIYA TA DUNIYA:

Amincewa da mutane da kungiyoyi suka yi wa yarjejeniya Ta Duniyar, ya nuna ke nan akwai niyyar aiwatar da shirin Yarjejeniyar bisa hanyoyin da suka dace. Amincewan yana nufi har ila yau, bada kai ne ga aiwatar da manufin yarjejeniyar, da kuma niyyar hada kai da sauran mutane.

Akwai wasu hanyoyi da dama, da wadanda suka amince da Yarjejeniyar za su taimaka wajen daukaka manufar shirin Yarjejeniya Ta Duniya. Misali, wata kungiya zata iya amfani da Yarjejeniyar wajen tsarafa ayukan ta, domin su cimma burin nan na Yarjejeniya Ta Duniya, za su iya amfani da ita a fagen ilimi.

Rattaba hannu ko amincewa da Yarjejeniya ta Duniya abu ne wanda kowace kungiya zata iya yi. Yarjejeniya Ta Duniya ysakanin kasa da kasa na kokarin tabbatar da kungiyoyin da suka amince da Yarjejeniyar, ECI tana kuma tabbatar da cewa yin hakan ya kunshi yarda cewa za a bayyana mai amincewa a fili a matsayin mai amincewa ko rattaba hannu kan Yarjejeniyar.

BAYANAI KAN AMINCEWAR:

Za ka iya amincewa da yarjejeniya Ta Duniya ta yanar gizo ko kuma ka aika mana da bayannan ma na amincewa. Za ka iya amfani da wannan samfurin.

“mu da muka rattaba hannu, mun amince da Yarjejeniya Ta Duniya. Mun rungumi manufofin wannan rabutacen Yarjejeniyar. Muna alkawarin hada kai ne da sauran kungiyoyi na duniya domin samun amintacciya da jurariyar kasa cike da zaman lumana, mu kuma yi aiki don cimma burori da manufofin Yarjejeniya Ta Duniya.

Bugu da kari, ana sa ran mai amincewan zai:

1. Daukaka Yarjejeniya Ta Duniya ba ji ba gani, ya kuma bi tsarin gudanarwa da aka bayyana a sashe na vi.
2. Ka bada naka gudumawa kan aikin Yarjejeniya Ta Duniya, da kuma wasu ayuka karkashin shirin Yarjejeniyar a hanyar da ta fi dacewa.
3. Ka aiwatar da Yarjejeniya Ta Duniya a wurin aikin ka/ki da kuma cikin rayuwarka.